

Utbildningsinspektion i Slättgårdsskolan, förskoleklass samt grundskola årskurs 1–7

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av Slättgårdsskolan	2
Sammanfattande bedömning	2
Bedömning av resultaten	3
Bedömning av genomförandet	5
Bedömning av förutsättningarna	8

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Slättgårdsskolan den 30–31 januari. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Stockholms kommun, stadsdelsnämnden Skärholmen och Slättgårdsskolan, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Slättgårdsskolan intervjuades elever, lärare, skolledning, elevvårdspersonal samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i förskoleklasserna samt i årskurserna 1–7. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen. Rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av Slättgårdsskolan

Slättgårdsskolan	Antal barn/elever
Förskoleklass	52
Grundskola	300

Slättgårdsskolan omfattar förskoleklass, grundskola årskurserna 1–7 samt skolbarnomsorg. Skolan kommer att utökas upp till årskurs 9 höstterminen 2008.

Det arbetar 65 personer på skolan. Verksamheten är organiserad i tre så kallade stråk, varav två innehåller förskoleklass och grundskola. Ett tredje stråk omfattar en så kallad förberedelseklass och tre särskilda undervisningsgrupper varav en tillhör S:t Örjans rektorsområde. Varje stråk är indelat i flera arbetslag, som leds av en arbetslagsledare.

Slättgårdsskolan ligger Skärholmens stadsdel. Inspektionen omfattar förskoleklass och grundskola. Kommunens ansvarstagande för förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg behandlas i den övergripande kommunrapporten.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Slättgårdsskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Slättgårdsskolan bedriver ett värdegrundsarbete för att skapa en lugn skolmiljö för eleverna, dock måste detta analyseras, utvärderas och ytterligare utvecklas för att förbättra trygghet och trivsel. Eleverna ges möjlighet till inflytande över skolans verksamhet i stort, dock behöver möjligheten till påverkan över det egna lärandet förbättras. Det finns behov av att utveckla skolans uppföljning och därmed sätta tydligare fokus på elevernas måluppfyllelse. Det finns ett kvalitetsarbete på skolan som behöver förbättras så att nationella mål, skolans resultat och åtgärder tydliggörs. En kvalitetsredovisning som uppfyller författningarnas krav måste upprättas.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskaper i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo 94).
- Skolan bedriver inte ett tillräckligt målinriktat arbete för att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling av barn och elever (5 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Skolan uppfyller inte författningarnas krav på delaktighet vid upprättandet av likabehandlingsplanen (2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en likabehandlingsplan).
- Beslut om placering av elev i särskild undervisningsgrupp tas inte i enlighet med författningarna (5 kap. 5 §, 8 kap. 1 § grundskoleförordningen).

- Kvalitetsredovisningen uppfyller inte författningarnas krav (3 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- Skolan uppfyller inte författningarnas krav på delaktighet vid upprättandet av kvalitetsredovisningen (4 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- Svenska som andraspråk anordnas inte enligt författningarna (2 kap. 15-16 §§ grundskoleförordningen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Skolan bör förbättra elevernas kunskapsresultat.
- Skolan bör förbättra elevernas kännedom om målen för utbildningen.
- Skolan bör förbättra elevernas möjligheter att utöva inflytande över sin utbildning och sitt lärande.
- Skolan bör förbättra de individuella utvecklingsplanerna avseende innehåll och kvalitet.
- Skolan bör anpassa undervisningen i större utsträckning efter elevernas olika förutsättningar och behov.
- Skolan bör i högre grad erbjuda en variation i arbetssätt samt att utforma undervisningen så att den återspeglar läroplanens kunskapssyn och syn på lärandet.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen, de nationella kursplanerna och programmålen

Kunskaper

Enligt skolförfattningarna är förskoleklassen en del av skolan och det första steget i att genomföra och uppfylla läroplanens mål. Förskoleklassen skall stimulera varje barns utveckling och lärande och ge förutsättningar för fortsatt skolgång. Av inspektionen framgår att verksamheten i förskoleklass rymmer såväl lek och arbete med rörelse, skapande verksamhet som grundläggande språkliga och matematiska begrepp. Elevernas kunskapsutveckling samt sociala utvecklingsnivå dokumenteras av ansvarig lärare.

Inspektörerna bedömer att Slättgårdsskolans förskoleklasser arbetar enligt läroplanens mål och riktlinjer och att eleverna förbereds väl inför fortsatt skolgång.

De nationella ämnesproven i grundskolans årskurs 5 används bland annat för att lärare skall ges stöd i arbetet med att bedöma om eleverna uppnått kursplanernas mål i svenska, matematik och engelska.

I följande tabell redovisas resultaten för de nationella ämnesproven under perioden 2005-2006.

Tabell. Nationella ämnesprov för år 5 i Slättgårdsskolan. Tabellen anger andelen elever (%) som enligt skolans bedömning uppnått målen i proven.

	År 2005	År 2006
Svenska	85	60
Engelska	97	89
Matematik	82	51

Källa: Skolans egna uppgifter

Av tabellen framgår att resultaten i de nationella proven i svenska och matematik väsentligt har försämrats. Skolledning och lärare hänvisar till att många elever i denna årskurs varit i behov av särskilt stöd. Inspektörerna bedömer att det är mycket angeläget att skolan snarast vidtar erforderliga åtgärder för att förbättra elevernas kunskaper framför allt i svenska och matematik.

Kursplanerna anger den kunskapsnivå som alla elever minst skall uppnå efter det femte skolåret i samtliga ämnen. Lärarna i Slättgårdsskolan har en god bild av den enskilde elevens kunskapsutveckling i de olika ämnena. Elevernas kunskapsnivå diskuteras i samtliga ämnen på klasskonferenser och uppföljningskonferenser. Enligt läroplanen har rektor ansvar för skolans resultat och för att dess följs upp och utvärderas i relation till de nationella målen. Det är således nödvändigt att en samlad bild finns av elevernas resultat på skolnivå och att dessa ligger till grund för analys och förbättring av verksamheten i stort. Inspektörerna bedömer att skolan måste förbättra sin övergripande uppföljning och utvärdering av elevernas resultat i samtliga ämnen för grundskolans yngre elever.

Normer och värden

Alla som arbetar i skolan skall enligt läroplanen främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön. Inspektionen visar att Slättgårdsskolans elever ges möjligheter till inflytande över skolans verksamhet i stort genom klassråd, elevråd samt övriga råd, exempelvis IT-råd. Eleverna har till exempel varit med och påverkat flera frågor rörande skolgården. Inspektörerna bedömer eleverna får kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former.

I läroplanen uttrycks att eleverna skall få reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Där framgår också att inflytandet ska öka med stigande ålder. Inspektörerna har noterat stora skillnader mellan skolans lärare vad gäller elevernas möjligheter att delta i planeringen av undervisningen. Vid intervju med elever framkommer att det oftast är läraren som planerar innehåll, arbetssätt samt redovisningsformer i undervisningen. Eleverna menar att de ibland kan bestämma i vilken ordning de ska göra sina uppgifter, men att de oftast arbetar med samma uppgifter. I intervjuer med elever framkommer vidare att många elever inte i tillräcklig grad givits kännedom om utbildningsmålen och därmed givits rimlig möjlighet att påverka undervisningen. Inspektörerna bedömer att Slättgårdsskolan bör förbättra elevernas möjligheter att utöva inflytande över sin utbildning och sitt lärande. Dessutom bedömer inspektörerna att skolan bör förbättra elevernas kännedom om målen för utbildningen.

I läroplanen anges att skolan skall främja respekt och förståelse för andra människor, förmåga till inlevelse samt respekt och omsorg om såväl närmiljön

som miljön i ett vidare perspektiv. Resultatet av ett sådant värdegrundsarbete kan vara svårt att mäta. Ett tecken på resultat kan emellertid vara hur elever förhåller sig i skolmiljön. En annan kan vara enkätundersökningar som regelbundet genomförs med eleverna. Slättgårdsskolan arbetar medvetet för att alla elever och vuxna ska känna sig trygga på skolan. I denna strategi finns ett faddersystem, kompisstödjare och rastvakter. Skolan har dessutom "Livskunskap" som skolans val för samtliga klasser, där lärarna tar upp etiska frågeställningar med eleverna. Vid besöket i Slättgårdsskolan observerar inspektörerna att lektionerna överlag präglas av arbetsro och att ordning och lugn råder under raster och i matsalen.

Skolans enkätundersökning uppvisar en annan bild. Av svaren kan inspektörerna utläsa att det finns elever som känner sig otrygga och att elever upplever att kränkningar förekommer både mellan elever samt mellan vuxna och elever. Detta bekräftas även i intervjuer med elever och föräldrar. De äldre eleverna uttrycker även att de inte upplever de vuxna som tillräckligt aktiva under rasterna. Eleverna förmedlar även att de vid några tillfällen utsatts för kollektiv bestraffning. Inspektörerna bedömer att skolan bedriver ett värdegrundsarbete och ett förebyggande arbete mot trakasserier och andra kränkningar, men att detta måste analyseras, utvärderas och ytterligare utvecklas för att förbättra trygghet och trivsel.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

Från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Den nya lagens ändamål är att främja barn och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra fortsatta kränkningar. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år. Se vidare Skolverkets allmänna råd. I Slättgårdsskolan har ledningsgruppen utarbetat en likabehandlingsplan, där innehållet motsvarar de rekommendationer som Skolverket ger. Däremot har likabehandlingsplanen enligt förordningarna inte upprättats tillsammans med elever. Inspektörerna bedömer att skolan måste åtgärda detta. Skolans förebyggande arbete mot kränkande behandling beskrivs under rubriken Normer och värden.

Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen

I läroplanen (Lpo 94) samt i de nationella kursplanerna för olika ämnen anges mål att sträva mot och därmed inriktningen på skolans arbete. Vid flera lektionsbesök ser inspektörerna exempel på undervisning där eleverna ges goda möjligheterna till inflytande, ansvarstagande och där eleverna får diskutera, argumentera samt använda sina kunskaper som redskap för att formulera och pröva antaganden och lösa problem. Ett gott exempel är skolans uteklassrum, skolträdgården, där de yngre eleverna tillägnar sig såväl teoretiska som praktiska kunskaper. Eleverna tränas att ta initiativ och ansvar då de har ett gemensamt ansvar för att trädgården sköts. I årskurs 7 har eleverna sin egen dator. Detta ger, enligt lärarna, stora möjligheter för eleverna att utveckla ett utforskande arbetssätt. Eleverna upplever ändå att undervisningen i de flesta fall styrs av läraren och att det finns ett begränsat utrymme för att pröva egna antaganden samt att reflektera över vad man lärt sig. Detta är också inspektörernas samlade intryck från lektionsbesöken att arbetet utgår från texter och uppgifter i förlagsproducerade läromedel eller arbetsblad som lärarna har framställt. Inspektörernas samlade bedömning är att skolan i högre grad bör erbjuda en variation i arbetssätt samt att utforma undervisningen så att den mera återspeglar läroplanens kunskapssyn och syn på lärandet.

Individanpassning och stöd

Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev vid utvecklingssamtalet. Enligt Skolverkets allmänna råd ger anvisning om att en utvecklingsplan bör utgå från elevens förmågor, intressen och starka sidor, innehålla kortsiktiga och långsiktiga mål samt grunda sig på en uppföljning i relation till kursplanernas mål. Vid utvecklingssamtalet skall läraren i utvecklingsplanen skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. (Se vidare i Skolverkets Allmänna råd för individuella utvecklingsplaner, SKOLFS 2006:10.) Skolan har sänt in exempel på befintliga individuella utvecklingsplaner. Ur dessa är det svårt att utläsa elevens förmågor, intressen och starka sidor och det är också svårt att utläsa mål på lång sikt. I Skolverkets allmänna råd om den individuella utvecklingsplanen framgår att planerna bör innehålla ovanstående. Inspektörerna bedömer att individuella utvecklingsplaner bör utvecklas avseende innehåll och kvalitet.

Läroplanen föreskriver att undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Undervisningen skall ta hänsyn till elevens bakgrund och tidigare erfarenheter. Vid lektionsbesök kunde inspektörerna se viss variation av individualisering i undervisningen. Den övervägande delen av undervisningen i klasser och grupper är dock lärarbestämd och läroboksstyrd och utgår ej från elevens förutsättningar. Inspektörerna bedömer att undervisningen i större utsträckning bör anpassas efter elevernas olika förutsättningar och behov.

För elever med, vad skolan benämner som, långsam inläring finns två särskilda undervisningsgrupper. Enligt förordningarna ska varje elev utredas och beslut ska tas av rektorn samt en fullföljdshänvisning ska finnas med. Detta saknas på Slättgårdsskolan. Inspektörerna bedömer att Slättgårdsskolan måste fatta beslut om placering av elever i särskilda undervisningsgrupper och att dessa måste innehålla fullföljdshänvisning.

Utvärdering av lärande, bedömning och betygssättning

Läraren skall enligt läroplanen, utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling och redovisa detta för eleven och hemmen. Elevens kunskapsutveckling dokumenteras från förskoleklass i svenska och matematik med hjälp av bedömningsmaterialet ”Jag kan”. Vidare används läsutvecklingsschema (LUS), tester, diagnoser och nationella prov för att följa elevernas kunskapsutveckling. Skolan har i sina måldokument prioriterat arbetet med portfolio där elevernas arbeten skall sparas för att synliggöra elevens utveckling och användas som underlag till utvecklingssamtalet en gång varje termin. Dock görs ingen övergripande uppföljning och utvärdering av elevernas resultat i samtliga ämnen, förutom svenska, engelska och matematik, för grundskolans yngre elever. Se även under rubriken Kunskapsresultat. Inspektörerna bedömer att skolans arbete med att följa upp den enskilde elevens kunskapsutveckling är av god kvalitet.

För att säkerställa likvärdig bedömning diskuteras bedömningsfrågor i de ämnesnätverk som finns i stadsdelen samt även kontinuerligt under arbetslagsmöten på skolan. Inspektörerna bedömer att skolans arbete med likvärdig bedömning fungerar väl.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

I förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet föreskrivs att en skriftlig kvalitetsredovisning årligen skall upprättas som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Den skall innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts. För år 2005 finns ett dokument som benämns ”Bokslut och verksamhetsberättelse för Slättgårdsskolan”. Det är ett omfattande dokument där många för stadsdelen lokala mål, även sådana som inte direkt rör skolan, redovisas. Inspektörerna bedömer att detta dokumentets huvudsakliga syfte är ett annat än att redogöra för i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts och att redogöra för vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts. Därmed kan dokumentet inte sägas uppfylla förordningens krav. Vidare har personalen inte deltagit i arbetet med kvalitetsredovisningen, vilket förordningen lagfäster. För att utvärdera skolans verksamhet i arbetslag och utvecklingsgrupper skrivs egna bokslut i slutet av läsåret. Bokslutet innehåller till stor del en beskrivning av vad som gjorts under året, en begränsad analys och i någon mån hur utfallet har blivit. Kvalitetsarbete bedrivs under året i form av utvärderingar i ämneslag och arbetslag. Inspektörerna bedömer sammantaget att skolan måste upprätta en kvalitetsredovisning i enlighet med förordningarnas krav och att personal och elever måste delta i arbetet med att ta fram denna. Vidare bör skolan förbättra sitt kvalitetsarbete så att nationella mål, skolans resultat och åtgärder tydliggörs, särskilt med tanke på de försämrade resultat skolan uppvisar på de nationella proven.

Ledning och intern kommunikation

Rektor skall, enligt läroplanen, vara skolans pedagogiska ledare och chef över lärarna och övrig personal i skolan och har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Slättgårdsskolan leds av rektorn och denne har till sin hjälp fem arbetslagsledare. Skolan hade vid inspektionstillfället en vakant biträdande rektorstjänst på 50 procent.

Beslut fattas förutom i ledningsgrupp också i arbetslag, utvecklingsgrupper, och samverkansgrupp. Besluten föregås, enligt lärare, ofta av långdragna diskussioner, där det finns en osäkerhet om huruvida var ett beslut verkligen är taget. Inspektörerna bedömer att skolan behöver tydliggöra beslutsgång samt ledningsgruppens funktioner.

För att rektorn skall kunna leda och styra lärarnas pedagogiska arbete med eleverna och skapa en samsyn kring inriktningen på det pedagogiska utvecklingsarbetet krävs att rektorn är förtrogen med det dagliga arbetet i skolan. Lärarna och eleverna uppfattar rektorn som en närvarande, lyssnande rektor och att han är förtrogen med verksamheten. På Slättgårdsskolan pågår olika förbättringsinsatser, bland annat drivs utvecklingsfrågor genom skolans åtta utvecklingsgrupper. Detta läsår har skolan prioriterat IT, språkutvecklande arbete, biblioteksverksamheten, rörelse och värdegrundsfrågor. Det finns en tydlig koppling mellan förbättringsinsatser och personalens kompetensutveckling.

Enligt inspektörernas bedömning är rektorn förtrogen med verksamheten och bedriver pedagogiskt utvecklingsarbete på skolan. Dock skulle ett bättre kvalitetsarbete med uppföljning och utveckling av skolans resultat i högre utsträckning kunna styra skolans förbättrings- och utvecklingsarbete.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Tillgång till utbildning och information om utbildning

I författningarna anges att för de elever som bedöms behöva undervisning i svenska som andraspråk i stället för svenska, skall sådan undervisning anordnas. Syftet med svenska som andraspråk, som är ett eget ämne med egen kursplan och särskilda bedömningsgrunder, är att enligt skolförfattningarna att eleverna skall uppnå en funktionell behärskning av det svenska språket i nivå med elever som har svenska som modersmål. I förberedelseklassen i årskurs 1–3 sker all svenskundervisning i enlighet med kursplanen för svenska som andraspråk. I övrigt gör skolan ingen åtskillnad mellan svenska och svenska som andraspråk i undervisningen. Det finns elever för vilka det inte är tydligt huruvida de undervisas i svenska eller svenska som andraspråk. Inspektörerna bedömer att svenska som andra språk vid Slättgårdsskolan måste anordnas enligt författningarnas krav.

Personal

Enligt skollagen skall skolans lärare ha en utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. De lärare som finns i Slättgårdsskolan har med få undantag utbildning för den undervisning de genomför. Skolan ger goda möjligheter till gemensam och individuell kompetensutveckling för lärare. Den gemensamma delen kopplas till prioriterade utvecklingsområden som skolan har bestämt. Varje lärare kan under medarbetarsamtal framföra önskemål angående den egna kompetensutvecklingen.

Inspektörerna bedömer att skolans lärare i stort uppfyller de utbildningskrav som finns men att den kompetensutveckling som ges i större utsträckning kan inriktas mot skolans behov för att förbättra elevernas kunskapsresultat.

Materiella resurser

Under rubriken Materiella resurser har skolans resurser såsom till exempel böcker, skrivmateriel, datorutrustning och lokaler bedömts. Vidare har inspektörerna granskat att skolan har tillgång till bibliotek. Slättgårdsskolan har utrustat eleverna i årskurs 7 med varsin dator med syfte att utveckla IT-metodiken på skolan. Inspektörerna bedömer att de materiella resurserna gör det möjligt att genomföra utbildningen.

Datum	Ort
2007-06-20	Stockholm

Marita Bergman
Per Andersson